

Міністерство освіти і науки України
Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
Національна академія наук України
Одеський державний екологічний університет
Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка

МАТЕРІАЛИ

**П'ятої Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Євроінтеграція екологічної політики
України»**

25-26 жовтня 2023 р.

м. Одеса

Одеса

Одеський державний екологічний університет

2023

УДК 502.34:327

М 34

Матеріали П'ятої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Євроінтеграція екологічної політики України». Одеса: Одеський державний екологічний університет, 2023. 552 с.

ISBN 978-966-186-277-6

Видаються за рішенням оргкомітету конференції.

П'ята Всеукраїнська науково-практична конференція «Євроінтеграція екологічної політики України» проведена кафедрою екологічного права і контролю Одеського державного екологічного університету та Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка НАН України. В роботі конференції прийняли участь представники Міністерства екології та природних ресурсів України, Державної екологічної інспекції України, органів місцевого самоврядування, Національної Академії наук України, вищих та загальноосвітніх навчальних закладів, установ природно-заповідного фонду України, суб'єкти господарювання.

В збірнику наведені матеріали, які висвітлюють головні екологічні питання України і їх вирішення шляхом Євроінтеграційного процесу збереження довкілля.

УДК 502.34:327

Відповідальний за випуск:

кандидат географічних наук, доцент

Бургаз О.А.

Матеріали видаються у авторській редакції і відповідальність за їх зміст несуть автори. Оргкомітет конференції претензії з цього приводу не приймає.

ISBN 978-966-186-277-6

© Одеський державний
екологічний університет, 2023

Доманська Х.Ю	
ПОЛІТИКА ЄС У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	411
Гоштинар С.Л.	
ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ У ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ.....	414
Конорчук Д.В.	
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ ВТОРИННОГО ПРАВА У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА.....	418
Гераськова Д.В., Трохименко Г.Г.	
АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО РЕГУЛЯЦІЇ КІЛЬКОСТІ МІКРОПЛАСТИКУ В ДОВКІЛЛІ.....	422
Швидченко І.Г.	
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ У АКТАХ РАДИ ЕВРОПИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	425
Нємцова О.А., Півень А.С.	
НОВАЦІЇ В ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ: ЗА І ПРОТИ.....	430
Кічата Н.М., Синило К.В.	
АНАЛІЗ ПРОГАЛИН ВИКОНАННЯ УГОДИ В ЧАСТИНІ КЛІМАТИЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ.....	434
Черняк Л.М., Тихенко О.М., Томаш Манєцкі, Дмитруха Т.І.	
ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНИХ СТАНДАРТІВ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕХНОГЕННОАВАНТАЖЕНИХ ТЕРИТОРІЙ АВІАПІДПРИЄМСТВ.....	439
Яхнюк А.О., Бедункова О.О.	
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС У ВОДНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ.....	440
Гарабажій Т.А.	
ПРИЄДНАННЯ УКРАЇНИ ДО МІНАМАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ ТА ЗДОРОВ'Я СУСПІЛЬСТВА.....	445

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ У АКТАХ РАДИ ЕВРОПИ ТА ЕВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Швидченко І.Г.

Одеський державний екологічний університет

Головну роль у прийнятті і застосуванні трудових норм та норм про безпеку і гігієну працівників Європейська соціальна хартія (переглянута)- (далі ЄСХ(п)), яка визначає обов'язок держави розробити, здійснювати і періодично переглядати послідовну національну політику в галузі охорони праці, виробничої гігієни і виробничого середовища, головною метою якої є поліпшення охорони праці і виробничої гігієни, а також запобігання нещасним випадкам та травматизму, що виникають внаслідок виробничої діяльності, пов'язані з нею або мають місце в процесі її здійснення, зокрема, шляхом мінімізації причин виникнення ризиків, властивих виробничому середовищу. Сторони також зобов'язуються прийняти правила з техніки безпеки та гігієни праці; забезпечити виконання таких правил шляхом нагляду за дотриманням їхніх вимог; сприяти поступовому розвитку призначених для всіх працівників служб виробничої гігієни, головне завдання яких полягає у здійсненні профілактичних і консультативних функцій [1]. Кожна держава, яка ратифікувала ЄСХ(п), повинна створити всі умови для того, щоб працівники мали реальне право голосу з питань безпечних і здорових умов праці (включаючи створення на підприємстві безпечної та здорової інфраструктури), були залучені до процедур прийняття відповідних рішень і брали участь у здійсненні нагляду за додержанням законодавства про охорону праці.

ЄСХ(п) містить й інші приписи, які хоча й не регулюють безпосередньо питання безпеки і здоров'я на виробництві, але, тим не менш, непрямо сприяють покращенню умов праці та підтримці здоров'я працівників: обмеження тривалості робочого часу (п.1 ст. 2, п.4 ст.7) або право на відпочинок (пп.2-3 ст.2), обмеження нічної праці (п.7 ст.2), особливі гарантії для осіб із проблемами здоров'я (ст. 15) та ін.

У червні 2021 року Європейська Комісія ухвалила Рамкову стратегію ЄС із безпеки та здоров'я на роботі на 2021-2027 роки (далі – Стратегія), у якій було запропоновано розглядати питання безпеки і здоров'я на виробництві як цілісну систему «виробничого благополуччя», що реалізується через удосконалення його якісних характеристик при забезпеченні безпечної і здорового виробничого середовища, з урахуванням постійних змін в організації праці та появою нових ризиків (особливо ризиків соціально-психологічного характеру). Цей документ також передбачає розвиток культури превентивного підходу до вирішення проблеми виробничих ризиків і пропонує використовувати для цього цілу низку інструментів – від законодавчого врегулювання до соціального діалогу та від підтримки ідеї соціальної відповідальності бізнесу до

економічного стимулювання. Для реалізації положень Стратегії Єврокомісія використовувала всі наявні інструменти (законодавче регулювання, соціальний діалог, практику корпоративної соціальної відповідальності, економічні стимули).

Найважливішою серед актів Європейського союзу (далі – ЄС) з техніки безпеки та виробничої санітарії є рамкова Директива Ради №89/391/ЄЕС про запровадження заходів із покращення безпеки та гігієни праці працівників[2]з додатковими до неї директивами (наприклад, Директива 89/654/ЄС від 30 листопада 1989 р. про мінімальні вимоги із безпеки і охорони здоров'я на робочому місці, Директива 89/655/ЄС від 30 листопада 1989 р. про мінімальні вимоги із безпеки і охорони здоров'я при використанні працівником приладів на роботі, Директива 89/656/ЄС від 30 листопада 1989 р. про мінімальні вимоги із безпеки та охорони здоров'я у зв'язку з використанням працівниками засобів особистої гігієни, Директива 90/269/ЄС від 29 травня 1990 р. про мінімальні вимоги із безпеки та охорони здоров'я при ручному переміщенні важких речей та ін.)

Крім вищезазначених, були прийняті директиви, які стосуються класифікації, маркування і пакування машин і приладів з точки зору безпеки їх транспортування і використання (наприклад, Директива 89/392/ЄС, що була змінена Директивою 91/368/ЄС про уніфікацію правових положень країн-членів відносно машин).

Директива №89/391/ЄЕС сприяє покращенню ситуації у сфері безпеки і гігієни праці. У Директиві визначається, що головний обов'язок із забезпечення здорових і безпечних умов праці покладається на роботодавців. Обов'язки працівників з охорони праці не знімають з роботодавців головну відповідальність у цій сфері. Держави-члени ЄС вправі передбачити у своєму законодавстві, що відповідальність роботодавців обмежується і навіть повністю виключається при надзвичайних обставинах, зокрема при форс мажорі. В межах тлумачення цієї Директиви було розроблено директиви з питань створення робочих місць, виробничого обладнання, індивідуальних засобів захисту, роботи із пристроями візуального відображення, обробки важких вантажів, які можуть викликати ризик пошкодження хребта, тимчасових робочих майданчиків та робочих майданчиків на засобах пересування, а також у сфері рибальства та сільського господарства: Директива Ради 88/364 від 9 червня 1988 р. про захист працівників на основі заборони визначення специфічних речовин і/або певних видів робіт; Директива Ради 89/64 від 30 листопада 1989 р. про мінімум вимог до безпеки і гігієни праці на робочих місцях (перша окрема Директива в межах тлумачення статті 16 (1) Директиви 89/391); Директива Ради 89/655 від 30 листопада 1989 р. про мінімум вимог до безпеки та гігієни праці при використанні працівниками виробничого обладнання; Директива Ради 89/656 від 30 листопада 1989 р. про мінімум вимог до безпеки та гігієни праці при використанні індивідуальних засобів захисту на робочих місцях; Директива Ради №90/269 від 29 травня 1990 р. про мінімум вимог безпеки та гігієни праці при

ручній обробці вантажів, за якої існує особливий ризик пошкодження хребта, визначає поняття ручної обробки вантажів; Директива Ради 90/270 від 29 травня 1990 р. про мінімум вимог до безпеки та гігієни праці при роботі з екранними пристроями відображення; Директива Ради № 90/394 від 28 червня 1990 р. про захист працівників від ризику впливу канцерогенів; Директива Ради №90/679 від 26 листопада 1990 р. про захист працівників від ризиків, пов'язаних із впливом використаних при роботі біологічних речовин; Директива Ради №92/85 від 19 жовтня 1992 р. про запровадження заходів з метою покращення безпеки та охорони праці та здоров'я вагітних працюючих осіб, а також тих, які нещодавно народили та годують дітей; Директива 94/33 від 22 червня 1994 р. про захист молоді на робочому місці та інші.

Окремо слід виділити Директиву Ради ЄС 91/383 від 25 червня 1991 року [3], яка доповнює заходи стосовно покращання умов безпеки і щодо захисту здоров'я на робочих місцях для працівників, які вступили у трудові відносини на певний строк або на тимчасові (короткострокові) трудові відносини та Директиву №90/270 від 29 травня 1990 року про мінімальні вимоги безпеки та здоров'я при роботі з екранними пристроями [4], яка встановлює мінімальні правила із охорони праці на роботах з комп'ютерами з використанням дисплеїв. Директива вимагає, щоб роботодавець здійснив аналіз робочого місця оператора комп'ютера з метою вивчення умов праці і виявлення шкідливих факторів, що особливо впливають на зір оператора, його фізичне самопочуття і викликають психологічний стрес. Так, в Україні наказом Міністерства соціальної політики від 14.02.2018р. № 207 були затверджені Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями [5], які розроблено на основі Директиви 90/270/ЄЕС від 29 травня 1990 року.

Усього в законодавстві ЄС нараховується понад ста різного роду актів у даній сфері [6, с.56].

Отже, Директиви ЄС є стимулом розвитку нормативної бази забезпечення права на безпечні та здорові умови праці в країнах ЄС, всі вони приводять внутрішньодержавне законодавство у відповідність як мінімум до основних директив ЄС.

Основними елементами концепції права на безпечні та здорові умови праці в ЄС є системний характер політики у сфері безпеки і здоров'я на виробництві, розробленої та застосовуваної як на рівні держави в цілому, так і на рівні окремих роботодавців; індивідуалізація та комплексність зазначеної політики, що передбачають урахування не тільки технологічних і організаційних, але й також соціально-психологічних аспектів праці та факторів, пов'язаних із виробничим середовищем; нагляд і контроль за додержанням норм про безпеку і здоров'я працюючих осіб силами органів ЄС, внутрішньодержавних органів, роботодавців, працівників, їхніх представників та сумісних органів; реалізація зазначеного права з дотриманням принципу рівності; співробітництво працівників і роботодавців, а також роботодавців між собою в справі забезпечення безпечних і здорових умов праці; участь працівників у прийнятті

відповідних рішень; актуальність, технічна і організаційна сучасність, а також комплексність і постійне удосконалення заходів із забезпечення безпечних і здорових умов праці; переважна відповідальність роботодавця за забезпечення безпечних і здорових умов на виробництві.

Зауважимо, що у понятійно-категоріальному апараті трудового права в актах Ради Європи та ЄС застосовується саме термін «професійна безпека і здоров'я» замість таких понять як «безпека і гігієна праці», «охорона праці», «фізіологія праці, виробнича санітарія праці, техніка безпеки» та ін., і сьогодні це світова тенденція. В Україні, наприклад, розпорядженням Кабінету Міністрів України було схвалено Концепцію реформування системи управління охороною праці в Україні та затверджено план заходів щодо її реалізації [7]. На виконання цієї Концепції підготовлено проект Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі», який 29 січня 2021 року оприлюднено на офіційному веб-сайті Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [8].

В актах Ради Європи та ЄС не тільки закріплене право на безпечні та здорові умови праці для всіх працівників, а й роз'яснюються основні аспекти діяльності держав-членів із забезпечення реалізації прав на професійну безпеку, професійне здоров'я, виробниче середовище, як у загальному випадку, так і стосовно окремих категорій осіб (мігрантів, членів їх сімей, жінок), а також у контексті інших трудових прав (на захист від дискримінації, на участь у прийнятті управлінських рішень). Метою такої діяльності має бути підвищення професійної безпеки, покращення професійного здоров'я, а також запобігання нещасним випадкам і шкоді здоров'ю на виробництві. ЄСХ(п) також наполягає на важливості профілактичного підходу до професійної безпеки і здоров'я працівників.

Література

1. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 03.05.1996 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text - Дата доступу: 11.10.2023.

2. Council Directive 89/391/EEC of 12 June 1989 on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health of workers at work (OJ L 183, 29.06.1989, с.1) [Електронний ресурс] // Режим доступу: URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L.1989.183.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A1989%3A183%3ATOC> - Дата доступу: 10.10.2023.

3. Про доповнення заходів зі сприяння покращенню безпеки та охорони праці працівників з фіксованим терміном працевлаштування або тимчасовим працевлаштуванням: Директива Ради ЄС 91/383 від 25 червня 1991 року. [Електронний ресурс] // Режим доступу: URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=77788 - Дата доступу: 15.10.2023.

4. Про мінімальні вимоги безпеки та здоров'я при роботі з екранними пристроями: Директива №90/270 від 29 травня 1990 року. [Електронний ресурс] // Режим доступу: [URL:http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=66214](http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=66214)- Дата доступу: 15.10.2023.

5. Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників під час роботи з екранними пристроями: наказ Міністерства соціальної політики від 14.02.2018, № 207. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-18#Text> - Дата доступу: 15.10.2023.

6. Волощина С.М. Правове регулювання безпеки та гігієни праці: моногр./С.М.Волощина. Одеса: Фенікс, 2013. 240с.

7. Про схвалення Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 р. № 989-р. Офіційний вісник України. 2018. № 100. Стор. 89. Ст. 3338.

8. Про безпеку та здоров'я працівників на роботі: проект Закону України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e92bda49-ed1d-4bf7-98ca-8b2632531efa&title=ProektZakonuUkrainiproBezpekuTaZdoroviaPratsivnikivNaRoboti> - Дата доступу: 16.10.2023.